

מכות ו  
עניין: בגדר עדות

מהר"ל דרך חיים פ"ד מכ"ג

והוא עד, יש לך לדעת ענין העדות שאל תאמר כי ענין העדות שצריך שידע הדיין המעשה ואם אין עד לא ידע המעשה, שאם כן למה אין עד נעשה דיין הרי הדיין יודע, ואם אתה אומר שהטעם שאין עד נעשה דיין דבועינן לקיים הזמה ואם העד נעשה דיין לא ירצה הדיין לקבל הזמה, על עצמו, א"כ יקשה לך הא דקיימא לן (ר"ה כ"ה, ב') דיינים שראו באחד שהרג את הנפש שנעשים דיינים דלא תהא שמיצה גדולה מראיה והרי לא יהיו מקבלים הזמה על עצמם, ואם ראו בשעה שפסולין לדין כגון שראו בלילה דאין נעשים דיינים ומאי שנא שהרי אף אם ראו בלילה הדיינים יודעים הדבר כמו שראו ביום. אלא אין הדין חל רק כאשר הדבר הוא נגלה בפועל לפני הדיין ואז אפשר לו לדון, והעד הוא שמוציא הדבר לפועל לפני הדיין עד שיוכל לדון הדיין, ולפיכך אין עד נעשה דיין שהרי צריך שיוציא הדבר אל הפועל לפני הדיין ואם העד נעשה דיין לא הוציא אחר העדות לפועל לפני הדיין שיהיה הדין חל, ולכך אף אם ידע הדבר כיון שלא הוציא העד העדות לפועל לפני הדיין אין כאן דין. ואם ראו ביום אז הדבר יוצא לפועל לפני הדיין ויכול לדון על המעשה עצמו שיצא אל הפועל, ודבר זה ענין מופלג אין כאן מקום זה, ואמר כי הוא יתעלה ויתברך

בית הלוי ח"ב סי' לט, ח

וכמש"כ לעיל וע"כ הטעם הא שבנפשות לא מהני עידות מיוחדת הוא משום דהוי גזה"כ דבכה"ג אין שם עדים עליהם אבל מ"מ בירור על הדבר הוי מדחזינן דכשר בממון, ועוד דהרי ליכא שום פסוק לפסול עידות מיוחדת של שני מעשים בנפשות רק דידעינן לה מהא דפסול גם בשני חלונות וכ"ש דבשני מעשים פסול והרי זה חזינן דבב' חלונות דפסול הוי רק גזה"כ אבל על המעשה נאמנים דהרי מכניסין אותו לכיפה עי"ז וא"כ מג"ל לומר דכשמעידים על שני מעשים אינם נאמנים כלל על המעשה דהרי מצד הסברא צריך להיות נאמנים וכמו דנאמנים גבי ממון לריב"ק מצד הסברא ומג"ל להוציא נפשות מסברא זו דמהא דפסול בנפשות הא אין ראייה דאינם נאמנים דהרי בב' חלונות ודאי דהוי האמת כדבריהם וג"כ פסול וא"כ פשיטא דנאסרת גבי זנות לכ"ע וכהמרדכי, ואע"ג

אבני נזר אה"ע ח"א סי' קא

(ד) אך צהעמיק על הדבר נחא, דהנה קי"ל שהצ"ד יכולים לדון עפ"י ראיה, אך דווקא כשראו ביום אבל לא כשראו בלילה, וזה לרי"ך ביאור דמה נ"מ, סף סוף יודעים המעשה, והוא קו"ח משמעו מהעדים, וז"ל דהצ"ד אינם יכולים לדון עפ"י ידיעתם רק עפ"י ראיתם ומה ששמעו מעדים שראו חשוד כאלו אז ראו הצ"ד בשעה ששמעו העדות, [וכעין זה כתב הגאון מהר"ל ז"ל מפראג בסקר דרך חיים [פרק ד' משנה כ"ט ד"ה והוא עד]]: